Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 25 (3488) Варшава, 23 червня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з сайту pixabay.com

Євровибори: «коричневої хвилі» не буде. с. 2

Свято дитячої творчості у Ридзеві. с. 8

Відзначення в Александрові-Куявському. с. 10

ISSN 027-8254
25
9 770027 825245

eprasa.pl fb7943b817

ТЕМА НОМЕРА

Григорій СПОДАРИК

Євровибори: «коричневої хвилі» не буде

Європейський парламент надалі залишатиметься проукраїнським, хоч помітнішими у ньому стають праворадикальні й часто проросійські сили – це найпоширеніша думка експертів після виборів, які 6-9 червня відбулися у всіх 27 країнах Європейського Союзу.

У своєму аналізі для «Радіо Свобода» журналіст Рікард Юзвяк не бачить прямої загрози для України у збільшенні кількості представників радикальних сил. Водночас він стверджує, що позитивний результат ультраправих може підсилити націоналістичні партії в окремих країнах і посилити голос кремля на цьому рівні. «Скорочення чи навіть припинення військової допомоги, згортання спільних з Україною проєктів у оборонній сфері, потужні проросійські наративи можуть стати довгостроковою реальністю», – відзначає Рікард Юзвяк. Як виглядає це на практиці, показує хоча б польська «Конфедерація», від якої до Європарламенту пройде 6 депутатів. Її лідер Кшиштоф Босак уже після виборів пообіцяв, що угрупування не буде підтримувати прийняття України до ЄС. Антиукраїнство – це фірмовий знак цієї політичної сили. Оглядач «Радіо Свобода» стверджує, що присутність таких політиків може зробити Європарламент менш амбітним у питаннях навколишнього середовища та суворішим у питаннях міграції. Водночас він стверджує: «Підтримка України та подальше розширення ЄС залишаться позиціями більшості. І хоча є члени Європарламенту, які мають прокремлівські погляди, вони, швидше за все, використовуватимуть Європейський парламент як платформу для повторення кремлівських наративів, а не для виконання значної законодавчої роботи». Експерт нагадує також, що Європарламент не керує зовнішньою політикою ЄС, бо за це відповідають його держави-члени.

Своїми висновками на порталі «Еспресо» поділився й український депутат та журналіст Микола Княжицький. Він зауважує, що прогнози про «смерть Європи» виявилися неправильними, оскільки Євросоюзом надалі керуватиме коаліція партій, для яких важливі демократичні цінності, а разом з тим підтримка української держави. «Немає „втоми від війни" і „втоми від підтримки України". Виступаючи на пресконференції 9 червня, Урсула фон дер Ляєн – теперішня та ймовірно майбутня голова Європейської комісії – заявила, що наступна влада ЄС буде проєвропейська та проукраїнська», – зауважує Микола Княжицький. Він стверджує також, що в Європі немає загрози «коричневої хвилі», бо, хоч праворадикали покращили свій результат, вони не зможуть об'єднатися в потужну фракцію у Європарламенті. Микола Княжицький згадує також як важливий фактор позицію Віктора Орбана, який під час перебування в Будапешті генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга заявив, що Угорщина не братиме участі у розгляді питань щодо надання підтримки Україні. За словами оглядача, це означає, що ЄС іде в напрямі скасування права вето членів-держав щодо питань зовнішньої політики та безпеки. «А це має вирішальне значення для майбутнього розширення ЄС на Україну, Молдову та держави Західних Балкан», – констатує Микола Княжицький. У контексті «торговельної війни» Польщі з Україною, фермерських протестів і блокуванні кордону оглядач наголошує ще на одному факторі. «Враховуючи результати європейських виборів у Польщі, я змушений завершити на песимістичній ноті: Україна має готуватися до перспективи блокування Польщею інтеграції нашої держави до ЄС, якщо не будуть враховані вимоги польського аграрного сектора. Отже, збереження ембарго на імпорт сільськогосподарської продукції до Польщі на невизначений термін», – підсумовує експерт. Він зауважує також, що, якщо таке станеться, тоді потрібно замислитись: навіщо взагалі Україні ставати членом ЄС?

З польського боку про великий символізм останніх виборів до Європарламенту говорив, зокрема, Павел Коваль, депутат Сейму та голова Ради з відновлення України. В інтерв'ю для порталу Sestry.eu він зауважив, що ці вибори є найважливішими після Другої світової війни. «Історія виборів до Європарламенту налічує лише 40 років. І це фактично найсерйозніше волевиявлення у сучасній історії. Головне, що вперше ми назвали ворога, і це – путін. Це означає, що люди, які йдуть і голосують, повинні відповісти на запитання: як ми реагуємо на політику путіна? Існує ЄС, Захід і путін. Ніколи раніше це не було так зрозуміло. Немає сірого кольору», – говорить політик. Він зауважив також, що важливим питанням залишається кліматична політика Євросоюзу і намагання скоротити викиди вуглекислого газу. «Це все йде пліч-о-пліч з мовчазною або більш відкритою підтримкою путіна», – підкреслив Павел Коваль.

Своєю чергою Польське агентство преси (ПАП) зробило короткий огляд того, як росія говорить про євровибори. Серед ключових повідомлень російських пропагандистів є те, що керівні партії у Франції чи Німеччині програли через підтримку України, економічний застій та міграційну кризу. Агентство цитує також українського політика-зрадника Віктора Медведчука. Він твердить, що результати виборів є доказом того, що європейські суспільства хочуть миру, тоді як їхні лідери штовхають громадян до війни. Медведчук твердить також, що поза країнами Балтії у Європі нікого не цікавить боротьба Зеленського за порятунок України. «Навіть у Польщі третє місце зайняла партія, яка будувала свою кампанію на критиці напливу українських біженців і нагадуванні про вбивства поляків на Волині та злочини бандерівських нацистів», – цитує ПАП аргументи українського зрадника. Агентство підкреслює також, що така інтерпретація результатів виборів до Європарламенту прокремлівськими масмедіа використовується для просування російської пропаганди щодо ситуації у Європі та Україні. ●

eprasa.pl fb7943b817

АНАЛІТИКА

Григорій СПОДАРИК

Польща – Україна: чи ми все ще є спільнотою?

Це було головним питанням і темою дискусії, яка відбулася в Європейському центрі солідарності в Ґданську в межах X Міжнародного європейського форуму «Європа з поглядом у майбутнє», що проходив 3-4 червня.

Минуле важливіше за майбутнє

Микита Потураєв, український політик, голова Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, зауважив, що відносини між державами не можуть будуватися на емоційній гойдалці, де, з одного боку, є небувала солідарність поляків до українців з моменту вибуху повномасштабної війни. З іншого – блокування кордону й висипане українське зерно. Він також переконаний, що історія не може становити суть взаємин між державами.

– Вона може бути часткою наших спогадів, сімейних історій, але не основою державних відносин, – зазначив український політик.

Він зауважив, що своїм польським друзям часто говорить, що розуміє їхні емоції, коли згадують ім'я Степана Бандери. Проте просить їх при цьому пам'ятати, що в росії цього ж Бандеру і Юзефа Пілсудського ненавидять так само.

Колишній дисидент і віцеректор Українського католицького університету у Львові Мирослав Маринович також відзначав, що у відносинах Польщі та України «минуле стало важливішим за майбутнє». На його думку, треба брати до уваги те, що польський та український народи не спроможні створити єдину уніфіковану історію.

– Ми не матимемо однієї спільної історичної пам'яті. Вони різні, і це нормально, – вважає Мирослав Маринович.

Він також наголосив, що проблема складного польсько-українського минулого загострюється у час виборів. Подібна ситуація була в Україні. Вона стосувалася ролі й використання української та російської мов у державі. Саме ці розбіжності й перервала війна. Професор Мирослав Маринович, згадуючи проблему українського збіжжя у Польщі, зауважив, що ключовою тут є не сама реакція польської сторони, але стиль, у якому все відбувається. Він нагадав, що при вступі Польщі до Європейського Союзу теж були проблеми з сільською продукцією, однак німецькі чи французькі фермери не блокували кордону. За його переконанням, нині потрібна більша пошана до української суб'єктності, оскільки ще у 2020 році в офіційних європейських документах йшлося про потребу започаткувати загальноукраїнський діалог із метою створення нової української ідентичності, яка враховуватиме позицію сусідів – росії, Польщі та Угорщини. Тому Мирослав Маринович переконував, що Україна має ввійти до ЄС як суб'єкт вільний і рівний серед інших. Це означає, що теперішні члени ЄС мали б «посунутися» і дати місце для суб'єктної України.

– Якщо так станеться, тоді у Європі настане мир, – зазначив Мирослав Маринович.

Польща може блокувати Україну

Наступний з учасників дискусії журналіст Петро Андрусечко зосередився на діях влади обох держав. У журналістському середовищі нарікають, наприклад, на оточення президента Володимира Зеленського, яке блокує до нього доступ. З іншого боку, польський міністр закордонних справ повідомляє про постачання сорок якогось пакета озброєння, але про попередні немає жодної інформації. Українські військові, безперечно, цінують польську допомогу, проте, як зазначив Петро Андрусечко, сьогодні зовсім невідомо, як вона виглядає.

– У випадку Німеччини все розписано практично до кожного патрона. Інформацію одразу публікують на інтернет-сторінці Посольства Німеччини в Україні. Інші держави роблять це більш загально: пишуть, що у даний пакет входить техніка і подають її вартість. На жаль, з повідомлень польської сторони я майже нічого дізнатися не можу, – констатував Петро Андрусечко, звертаючи увагу, що не йдеться про засекречену інформацію.

Черговий учасник розмови Мирослав Чех зауважив, що не слід все зводити до політиків. За його словами, велика провина лежить і на боці журналістів та експертів, які не спростовували фейкові новини, поширені російською пропагандою, щодо українського збіжжя чи меду, котрі нібито заливають Польщу. Деякі польські політики публічно говорили, що українці відрами переносили мед через кордон. Ніхто не заперечив таку інформацію. Це все, на думку Мирослава Чеха, показує, як легко розпалити у Польщі антиукраїнські настрої.

– Польща буде однією з держав, яка блокуватиме членство України в ЄС, якщо усі дозволимо, щоб таке надалі відбувалося, – стверджує Мирослав Чех. Тому слід дбати про використання перевірених фактів у широкому описі польсько-українських відносин, а також підтримувати середовища, які у Польщі дбають про демократичні, європейські цінності. Водночас публіцист зазначив, що Європа прокинулася і починає серйозно думати та дбати про свою безпеку.

Що робити?

Об'єднуватися навколо цінностей і не допускати прірви, яку може створити москва, – це одна з рекомендацій щодо майбутнього, котра з'явилася під час дискусії. Те, що агресор вміє використати тріщини у відносинах, показує нещодавнє дослідження щодо взаємного сприйняття молодих поляків та українців, котре провів Центр Мєрошевського. Один із результатів засвідчує, що 20% молодих поляків вірить у те, що Україна може загрожувати Польщі. І ця думка існує в час солідарності та допомоги, коли ворог є очевидним. Показово, що кількість українців, які бачили б загрозу з боку Польщі, становить 0%. Учасники дискусії рекомендували також краще інформувати обидва суспільства про стан актуальних відносин. Польщі варто також усвідомлювати, що будь-яке блокування кордону з Україною діє проти неї та ускладнює захист від агресора. ●

eprasa.pl fb7943b817

Читання казки «Фарбований Лис» Івана Франка

Польський театр імені Арнольда Шифмана у Варшаві запрошує 22 червня батьків та дітей від 7 до 12 років на перегляд і участь в інтерактивній виставі-тренінгу за мотивами казки Івана Франка «Фарбований Лис».

«Ваші діти візьмуть участь у виставі, а ви станете глядачами й свідками того, як вони протягом двох годин перетворяться на акторів. Вистава присвячується Міжнародному дню дітей», – розповідають організатори.

Показ відбудеться 22 червня об 11:00 у фоє Камерної сцени Польського театру імені Арнольда Шифмана у Варшаві (вул. Kazimierza Karasia 2).

Від 11:00 до 13:00 триватиме відкрита інтерактивна репетиція майбутньої вистави. Після годинної перерви, о 14:00, проходитиме її показ. Батьки, за бажанням, можуть спостерігати за процесом перевтілення своїх дітей у персонажів казки. Музика, ритм, пластика, хореографія, пантоміма й акторська майстерність – цим займатимуться юні артисти протягом 2 годин.

Увесь проєкт буде реалізовано українською мовою, без перекладу на польську.

Вартість квитків – 5 злотих.

Тренінг з ораторського мистецтва

21 червня у Народному домі у Перемишлі відбудеться тренінг з ораторського мистецтва «Від страху до задоволення». На учасників очікує дослідження голосових можливостей, розвиток дикційного та артикуляційного апарату, а також імпровізація та публічний виступ.

Навчання проводитиме тренерка Анастасія Пришляк – засновниця «ТВОРИ art-studio», ведуча подій, організаторка заходів.

Початок тренінгу – о 18:00. Тривалість – 2 години.

Участь у заняттях, які проводитимуть українською мовою, – безплатна.

Зустріч глав парламентів Польщі, України та Прибалтики

На запрошення маршалка польського Сейму Шимона Головні 10-11 червня у Білостоці зустрілися Руслан Стефанчук – голова Верховної Ради України, Вікторія Чміліте-Нільсен – голова Сейму Литви, Дайга Мієріня – голова Сейму Латвії та Лаурі Гуссар – голова Рійгікогу (парламенту) Естонії. Участь у зустрічі також взяв її господар Шимон Головня.

«Ми хочемо показати тут, у Білостоці, так близько до кордону, усім, хто дбає про безпеку в Європі, що ми не боїмося тих, хто хоче нас залякати, і що ми не дозволимо розколоти себе тим, хто думає, як розірвати нашу єдність», – сказав під час відкриття зустрічі маршалок Сейму Польщі та додав, що особливо радий вітати на цій зустрічі голову Верховної Ради України.

У Білостоці відбулись дискусії для широкого загалу, а також закриті переговори щодо співпраці парламентів України, Польщі та країн Балтії. За результатами перемовин була ухвалена спільна декларація, у якій ідеться, зокрема, про те, що сторони визнають: «Військові дії є більш ефективними за відсутності обмежень на підтримку, і Україна має право захищати себе відповідно до міжнародного законодавства, котре також охоплює можливість завдавати ударів по законних військових цілях на території росії».

Очільники парламентів обговорили теж саміт НАТО, який має відбутися в липні у Вашингтоні, та висловили сподівання, що під час нього Україна отримає гарантії щодо членства в організації. Учасники зустрічі говорили про співпрацю між парламентами в рамах переговорів України про її вступ до Євросоюзу та зобов'язались, зокрема, продовжувати роботу над двосторонніми угодами про взаємодію у сфері безпеки та їх імплементацію у межах Декларації G7.

Голови парламентів висловили співчуття у зв'язку зі смертю польського солдата, який загинув від поранення на польсько-білоруському кордоні.

Під час пресконференції Шимон Головня висловив сподівання, що в майбутньому в зустрічі голів парламентів візьмуть участь також представники Швеції та Фінляндії.

Зі свого боку голова Верховної Ради України висловив вдячність за підтримку, котру Польща, Естонія, Латвія та Литва надають з початку російського вторгнення в Україну.

«Ми, котрі маємо тисячі жертв війни, співчуваємо вам. Ми знаємо, що ця війна зачіпає не лише Україну», – цитує слова Руслана Стефанчука Польська агенція преси.

Фото із сайту Сейму Польщі

Президент Польщі підписав зміни до закону про допомогу біженцям

10 червня Анджей Дуда підписав зміни до спецзакону про допомогу громадянам України у зв'язку з війною. Отже, термін легального перебування українських біженців у Польщі продовжено до 30 вересня 2025 року.

Нагадаємо, що поправки до закону про допомогу громадянам України у зв'язку з війною 15 травня прийняв польський Сейм, після, 22 травня, – Сенат. У правці йдеться як про продовження терміну легального перебування, так і про зміну окремих пунктів, пов'язаних із фінансовою підтримкою біженців з України. Наприклад, отримувати допомогу за програмою 800+ буде можливо тільки за умови, якщо діти навчаються в польських школах. Про нові врегулювання ми писали у №21 «НС» від 26 травня 2024 року.

Слід додати, що 11 червня Єврокомісія опублікувала заяву, де пропонує продовжити надання тимчасового захисту біженцям з України до березня 2026 року. У заяві на сайті Єврокомісії сказано, що, оскільки зі сторони ро-

eprasa.pl fb7943b817

сії тривають масові атаки на цивільну та критичну інфраструктуру України, українські біженці не мають умов для повернення додому.

За даними комісії під тимчасовим захистом у країнах ЄС перебуває 4,2 млн українців.

Свято весни у пластунів

Свято весни, яке організував Пласт – Українська скаутська організація в Польщі, відбулося з 30 травня до 2 червня поблизу місцевості Заленче-Велике. Учасники приїхали з Вроцлава, Познані, Білостока та Кракова. Про це повідомлено на фейсбук-сторінці організації.

Наймолодші пластуни (віком до 6 років) вивчали планети Сонячної системи. Також для них було організовано похід у ліс. Новацтво (пластуни віком 6-12 років) знайомились із космосом, спостерігаючи, зокрема, за зірками та планетами в телескоп, і дізнались про життєвий шлях українського науковця епохи Відродження Юрія Дрогобича. Тим часом юнацтво (пластуни до 18 років), серед іншого, мали подолати смугу перешкод. Важливою подією для молоді стало складання пластової присяги.

Фото з фейсбук-сторінки Пласту

Успіх білобірської «Мелодії» у Барселоні

26 травня вокальний колектив «Мелодія» й танцювальний ансамбль «Вітрогон» брали участь у IV Міжнародному конкурсі україноспіву «Диво-вишиванка» і IV Міжнародному фестивалі української культури «Вишиванка-Берегиня» в Барселоні.

Гран-прі конкурсу україноспіву «Диво-вишиванка» отримала «Мелодія». Про це на своїй фейсбук-сторінці повідомила Руслана Лоцман – заслужена артистка України, українська народна естрадна співачка, яка була членкинею журі конкурсу.

«Мої фаворити, бо взяти гран-прі IV Міжнародного конкурсу україноспіву „Диво-вишиванка" – це не просто так. А тепер мені пишуть друзі у фб, що вони дуже раді за своїх земляків, що саме цей колектив здобув найвищі відзнаки нашого фестивалю української пісні в Барселоні. Але я чесно ставлю оцінки, тому це просто збіг, що ці таланти з Білого Бору тримають у руках відзнаку „За збереження традицій україноспіву"», – написала у мережі Руслана Лоцман.

У конкурсі та фестивалі, на якому виступали колективи з Білого Бору, взяло участь приблизно пів тисячі учасників з 11 країн Європи.

Про гурт «Мелодія» ми писали у великодньому номері тижневика (№18 «НС» від 5 травня 2024 року). Керівницею колективу є Галина Томич, учителька музики в білобірській школі, яка почала працювати з гуртом лише рік тому. Перший виступ учасників колективу відбувся під час Польсько-українського колядування, а готувалися вони до нього тільки тиждень. Тоді розучили дві колядки. Номер настільки сподобався слухачам, а самим учасникам приніс таке задоволення, що це стало стимулом до подальшої праці.

Гурт їздить із концертами в різні міста Польщі, зокрема до Ольштина, також відвідав Німеччину. Учасники «Мелодії» – це учні ліцею імені Тараса Шевченка в Білому Борі й середніх шкіл у Щецінку та Кошаліні. Ліцеїсти зустрічаються у вихідні, щоб вдосконалювати свою майстерність і вчитися нових мелодій.

Додамо, що від Польщі на Фестиваль «Диво-вишиванка» поїхали теж учні з Освітнього центру «Школа „Материнка" імені Дмитра Павличка у Варшаві».

Відеозаписи з виступів учасників фестивалю та нагородження лауреатів конкурсу в Барселоні опубліковано на ютуб-каналі «Spain UA» (Перший незалежний український канал в Іспанії).

Більше у наступному номері.

Фото з фейсбук-сторінки Руслани Лоцман

Українська школа у Польщі – серед найкращих шкіл світу 2024 року

«Перша українська школа» пройшла до фіналу міжнародної нагороди The World's Best School Prize 2024 (Премія «Найкраща школа світу 2024»). Вона опинилася серед десяти найкращих шкіл у категорії «Подолання труднощів». Загалом до цьогорічної нагороди було подано тисячі заявок зі ста країн світу. З них обрано по десять шкіл для кожної з п'яти категорій.

Як ми писали раніше, «Перша українська школа» була створена у березні 2022 року. Сьогодні вона працює у Варшаві, Кракові та Вроцлаві. Освітній заклад нараховує півтори тисячі учнів, які мають можливість стаціонарного, гібридного чи дистанційного навчання, а також вивчення лише українознавчих предметів. Керує ним фонд «Незламна Україна», який має на меті створення українських шкіл в Польщі для дітей, що вимушені тікати з України через війну.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl fb7943b817

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Саміт миру

15-16 червня у швейцарському місті Бюргеншток пройшов Глобальний саміт миру, який ініціювала Україна. На заході була присутня 101 делегація, не тільки від країн, а й міжнародних організацій. Десятки держав на саміті представляли лідери країни або уряду, серед інших від США приїхали віцепрезидентка Камала Гарріс та радник президента з нацбезпеки Джейк Саллiван. Натомість Саміт миру не відвідали, зокрема, делегації з росії (її не запрошували) та Китаю.

Консенсус – ядерна і продовольча безпека, звільнення українських військовополонених і дітей

Підсумкове комюніке Саміту миру підписали 78 держав та 4 організації. Серед країн, які не підписали комюніке, – Саудівська Аравія, Таїланд, Індія, Мексика, ПАР, Бразилія, Об'єднані Арабські Емірати, Ірак та Йорданія. Спільна декларація продовжує бути відкритою для підписання, зокрема і для держав, які не приїхали на саміт.

Щоб максимально розширити кількість країн-учасниць, на саміт винесли не всю «формулу миру Зеленського», а лише 3 з 10 її положень – ті, щодо яких позиція Києва має найширшу згоду у світі, у тому числі серед країн так званого «Глобального Півдня». Також напередодні виправили проблемні положення підсумкового документа зустрічі, який міг мати небажані наслідки для України, – текст рішення в останні дні змінили. Після цього кілька держав, що планували взяти участь у зустрічі, відмовилися від поїздки до Швейцарії.

Спільне комюніке в цілому звелося до трьох пунктів:

«По-перше, будь-яке використання ядерної енергії та ядерних установок має бути безпечним, надійним, захищеним та екологічно прийнятним. Українські атомні об'єкти, включаючи Запорізьку АЕС, повинні працювати безпечно та надійно під повним суверенним контролем України, відповідно до принципів МАГАТЕ та під його наглядом. Будь-яка погроза ядерною зброєю або застосування в нинішній війні є неприпустимими.

По-друге, глобальна продовольча безпека залежить від безперебійного виробництва та постачання харчових продуктів. Тож вільне, повне і безпечне торговельне судноплавство, а також доступ до портів у Чорному та Азовському морях є критично важливими. Напади на торгові судна в портах і на всьому шляху прямування, а також удари по цивільних портах і цивільній портовій інфраструктурі є неприйнятними. Продовольча безпека в жодному разі не повинна бути використана як зброя. Українська сільськогосподарська продукція має безпечно та вільно постачатися до зацікавлених третіх країн.

По-третє, всі військовополонені мають бути звільнені через механізм повного обміну. Всі депортовані та незаконно вивезені українські діти, а також всі інші незаконно затримані українські цивільні, повинні бути повернуті в Україну».

В декларації також зазначено: «Ми вважаємо, що досягнення миру вимагає залучення всіх сторін і діалогу між ними. Тому ми вирішили здійснити в майбутньому конкретні кроки у вищезазначених сферах із подальшим залученням представників усіх сторін».

Зеленський обіцяє незабаром наступний саміт

Президент України Володимир Зеленський за результатами саміту впевнений, що діалог відбувся, а Саміт миру може мати практичні кроки на шляху до миру. «Кожна держава, яка не представлена на саміті, але яка поділяє такі самі цінності у вчинках та словах, зможе доєднатися до нашої роботи на подальших етапах „формули миру"», – підкреслив він.

Зеленський заявив, що погоджений на Саміті миру план дій буде доведений до представників рф, щоб на другому Саміті миру можна було зафіксувати реальний кінець війни. «Зараз тут немає росії, – говорив президент на події. – Чому? Тому що, якби росія була зацікавлена в мирі, не було б війни. Ми повинні вирішувати разом, що означає справедливий мир для світу та яким чином він може бути досягнутий у справді тривалий спосіб. Статут ООН є основою для нас. А потім, коли план дій буде на столі, погоджений всіма та прозорий для народів, тоді його буде прокомуніковано представникам росії, щоб на другому Саміті миру ми могли зафіксувати реальний кінець війни».

«Ми змогли уникнути однієї з найжахливіших речей – поділу світу на супротивні блоки, – додав він. – Тут є представники з Латинської Америки, Африки, Близького Сходу, Азії, Тихоокеанського регіону, Північної Америки, релігійні лідери. 101 учасник. І ніхто не має привілею вирішувати за іншого. Це справжня багатополярність. (…) Сама ідея війни вже програла. путін повинен перейти від мови ультиматумів до мови світової більшості, яка бажає справедливого миру».

Володимир Зеленський запевнив, що робота над проведенням другого Саміту миру триває, і він буде через місяці, а не роки. «Коли план буде готовий, а кожен крок пропрацьований, тоді відкриється шлях до проведення другого Саміту миру, а отже, й до завершення війни, а також до справедливого та тривалого миру».

Подібні думки висловлювали і західні лідери. Так, канцлер Німеччини Олаф Шольц заявив, що питання завершення повномасштабної війни рф проти України має обговорюватися на наступному саміті за участі російської сторони. Він пояснив, що протягом дводенного Глобального саміту миру у Швейцарії був закладений фундамент для того, щоб говорити про мир за межами тих питань, про які йшлося на заході. «Але головне питання, звичайно, полягає в тому, як можна досягти чесного і справедливого миру. В кінцевому підсумку має відбутися конференція і мирні переговори, які також працюватимуть на користь України», – додав канцлер, наголосивши, що це також залежатиме від залучення росії.

Швейцарія – про перемовини з росією і Китаєм

Глава МЗС Швейцарії Ігнаціо Кассіс повідомив, що його держава має намір обговорити підсумки Саміту миру з росією, а також із Китаєм та іншими країнами, які не брали в ньому участі. Глава МЗС нагадав, що на першому етапі Китай запропонував взаємну підтримку, але потім сказав «ні», коли побачив, що на цьому першому етапі неможливо за-

eprasa.pl fb7943b817

лучити росію. Міністр вказав, що Китай і Бразилія можуть піти іншим шляхом, і йдеться також про пошук способу об'єднати ці різні підходи. Кассіс визнав дилему, що переважна більшість рішень, які було ухвалено, не можуть бути втілені без участі росії.

Президентка Швейцарії Віола Амерд заявила, що, незважаючи на наявність ордера Міжнародного кримінального суду на арешт президента рф владіміра путіна, його присутність може бути влаштована на подальших потенційних конференціях і переговорах щодо миру в Україні, організованих Швейцарією. «Якщо присутність державного діяча необхідна для проведення конференції, то можна зробити виняток. І в разі переговорів про мир в Україні з росією це було б якраз таким випадком», – сказала вона.

«Саміт також пропонує можливість вперше обговорити на найвищому рівні, як і коли росія може бути включена в цей процес. (…) Розробка довгострокового рішення в кінцевому підсумку вимагає участі обох сторін», – додали у швейцарському уряді.

Китай має свій «мирний план»

Напередодні швейцарської зустрічі свій «мирний план» серед світових урядів лобіював Китай. Представлена китайська пропозиція, зокрема, передбачає проведення міжнародної мирної конференції «у належний час, що визнається як росією, так і Україною, з рівною участю всіх сторін, а також чесне обговорення всіх мирних планів».

На засіданні Ради безпеки ООН, скликаному на вимогу росії напередодні Саміту миру у Швейцарії, заступник постійного представника Китаю при ООН Ген Шуан проголосив: «Зброя може покласти край війні, але вона не принесе тривалого миру. Китай закликає сторони конфлікту продемонструвати політичну волю, піти назустріч одне одному і якнайшвидше розпочати мирні переговори, щоб досягти припинення вогню і покласти край бойовим діям».

Представник Китаю також заявив, що США нібито поширюють брехню про те, що китайська сторона підтримала війну, розв'язану росією. За його словами, Китай завжди закликав до миру та сприяння переговорам для просування політичного рішення. «Китай не надавав летальної зброї жодній зі сторін конфлікту і завжди суворо контролював товари подвійного призначення. Економічне і торговельне співробітництво між Китаєм і росією відповідає правилам СОТ і ринковим принципам, не спрямоване проти третіх сторін і не порушує міжнародне право», – підкреслив він. Ген Шуан закликав американську сторону припинити «нападки і очорнення Китаю на підставі українського питання», а також припинити введення односторонніх санкцій проти китайських підприємств.

Нагадаємо, що нещодавно міністр оборони Великої Британії Грант Шаппс звинуватив Китай у наданні або підготовці до надання росії летальної зброї для використання у війні проти України. А США звинувачують Китай у допомозі росії досягти військових цілей в Україні та попереджають про санкції за підтримку російської війни.

Вимоги путіна

14 червня, напередодні Саміту миру, президент росії владімір путін, виступаючи в міністерстві закордонних справ рф, представив своє бачення миру. Він зазначив, що нібито готовий до мирних переговорів, але для цього треба виконати низку умов, а саме: Україна повинна повністю вивести свої війська з територій Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей у межах їхніх адміністративних кордонів, адже ці території рф вважає своїми, відмовитися від вступу до НАТО, заявити про свій нейтральний і без'ядерний статус, а також мусять бути скасовані санкції проти росії.

Якщо ці умови будуть виконані, то росія негайно припинить вогонь, сказав президент рф. За його словами, суть російської пропозиції не в тимчасовому перемир'ї, йдеться не про замороження конфлікту, а про його остаточне завершення. Він додав, що зараз москва робить «ще одну конкретну, реальну мирну пропозицію», а якщо в Києві і в західних столицях від неї відмовляться, то «це їхня справа, їхня політична і моральна відповідальність за продовження кровопролиття».

Володимир Зеленський закликав не довіряти пропозиціям путіна про припинення війни на його умовах. «Що я можу сказати? – відзначив він. – Ці повідомлення є ультимативними, вони нічим не відрізняються від інших ультиматумів, які він робив раніше. (...) Це те саме, що зробив Гітлер, коли казав: дайте мені частину Чехословаччини, і все закінчиться тут». Український президент нагадав, що потім була окупація Польщі та Європи.

Захід абсолютною більшістю не сприйняв заяви путіна. Так, наприклад, високий представник ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки Жозеп Боррель вважає, що насправді путін не має реального інтересу до миру та зазначає: «Неприйнятні вимоги путіна мають на меті легітимізувати вторгнення та підірвати мирні зусилля, тоді як росія переозброюється та готується до тривалої війни. Агресор не може диктувати умови припинення вогню».

росія не є непереможною, ініціатива переходить до України

Заяви путіна – бравада і блеф, вважає український експерт Юрій Богданов. «росія зараз (як і всю війну) намагається продати росіянам віру у непереможність їхньої країни (виходить з несталим успіхом), українцям – зневіру (іноді успішно, на жаль), Європі і США – доречність „швиденько вирішити питання", „Глобальному Півдню" – могутність і вигідність співпраці», – відмічає він.

«За останні пару місяців Україна отримала більше гарантованої короткострокової і середньострокової підтримки, ніж за весь попередній рік, – продовжує експерт. – Вперше з початку війни з мертвої точки зрушили питання конфіскації російських активів на користь України (в тій чи іншій формі), питання розміщення в Україні інструкторів (і в перспективі іноземних військ), надання додаткового ППО. Позавчора США ввели проти російського фінансового сектора і інших галузей дуже болючі санкції, які можуть прискорити відхід з її ринків більш-менш цивілізованих компаній. Паралельно стався, насправді, головний зсув – Україна тепер може бити по росії західною зброєю. В результаті чого з Харківським наступом сталася якась біда. Героїзм і ефективність ЗСУ – надважливі, але удари по росії зіграли точно не меншу роль в останні тижні. А ППО в Криму, яке раніше Україна атакувала спорадично, нищиться системно і практично щодня. Тобто, звісно, у росіян зберігається весь набір їхніх переваг – чисельність, кілька союзників з пулу диктатур, підтримка Китаю і відмороженість. Але є багато ознак, що тренд на зростання переваги рф вже завершився і почався інший етап циклу». ●

eprasa.pl fb7943b817

Фото організаторів

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Усмішка дітей – дороговказ у майбутнє

Близько двохсот дітей із Польщі та України 9 червня взяли участь у «Святі дитячої творчості», яке відбулося у Ридзеві біля Ґіжицька. Захід організували парафія Пресвятої Тройці в Ґіжицьку та Мазурський відділ Об'єднання українців у Польщі.

На сцені виступили юні артисти з пунктів навчання української мови й релігії в Круклянках, Срокові, Видмінах, Вєнцках, Собєхах та Венґожеві, звідки приїхала також група українських дітей-біженців. У програмі взяли участь і гості з України: ансамбль «Надія» з Дубна, вокальна група Кременецької школи мистецтв. Був теж польський колектив «Флеш». У виступах учні віддали шану Україні, що воює з агресором, згадали творчість Тараса Шевченка, вшанували пам'ять основоположника української естради Володимира Івасюка (цього року виповнилося 75 років з дня його народження) та розповіли про цінності, які несе із собою родина та християнство. У межах свята владика Аркадій Трохановський, єпарх Ольштинсько-Ґданський УГКЦ, та ґіжицький парох отець Василій Парасюк нагородили лауреатів єпархіального художнього конкурсу «Україна стоїть! Україна бореться! Україна молиться!». У своєму виступі владика Аркадій Трохановський нагадав, що саме ці слова були гаслом, з яким церква вийшла до людей після початку повномасштабної війни в Україні.

– Сьогодні ми хочемо додати до цього ще одне – Україна перемагає радістю й усмішкою своїх дітей, які мають бажання плекати рідну культуру і мову, – сказав владика. Ієрарх наголосив також, що піклування про усмішки дітей є дороговказом у майбутнє і заохоченням діяти так, щоб добро перемагало зло.

Захід відвідала також сенаторка Йоланта Пйотровська, яка нагадала, що свято не вперше проходить у тіні війни, і тому всім побажала безпеки. Тим часом депутат Мацей Врубель зазначив, що культура має здатність об'єднувати народи, а це особливо цінне саме у час війни. Він наголосив, що в Ридзеві молоді артисти презентують не лише свої таланти, але й мрії.

– Напевно, однією з них є мир, – зауважив депутат.

Ще одна почесна гостя, бургомістр Ґіжицька Ева Островська, подякувала організаторам за презентацію багатства української культури та запевнила у підтримці подальшої співпраці з партнерським для Ґіжицька українським містом Дубно.

– Будьмо разом, будьмо однією великою сім'єю! – закликала бургомістр.

Делегацію гостей з України очолив секретар Дубенської міської ради Віктор Недашковський. Дякуючи за постійну підтримку від влади та української громади

eprasa.pl fb7943b817

Ґіжиччини, він висловив упевненість, що з такими партнерами та друзями Україна обов'язково переможе, а українські діти врешті житимуть у безпечній, вільній та демократичній країні.

У центрі таких заходів перебувають юні виконавці, але спершу роботу мусять зробити їхні вчителі та керівники колективів. Учителька Наталія Оринчак підкреслила, що кожна творча активність – це зміцнення української ідентичності та спроба уповільнити асиміляційний процес:

– Тут ідеться про формування національного хребта, щоб у майбутньому діти далі творили українську громаду, були її активними учасниками, – відзначила педагогиня. Вона вірить також, що така активність може заохотити до наукової та професійної стежки, пов'язаної з українством. До того ж кожен вихід на сцену – можливість для молодої людини здобути вміння публічних виступів, самопрезентації чи опанування стресу, тобто навичок, необхідних у дорослому житті.

– Такі заходи корисні не лише в плані національного чинника, але і як простір для розваги та інтеграції дітей із різних пунктів навчання української мови та України, – підсумувала Наталія Оринчак, яка працює з дітьми у Венґожеві та Срокові.

Тим часом вчителька Ірина Тимо, котра займається зі своїми підопічними у Вєнцках та Собєхах, згадувала про меншу з кожним роком кількість учнів у пунктах. Тому на такі заходи вона забирає всіх охочих. Для Ридзева підготувала з учнями патріотичну програму. Водночас учителька помічає: оскільки в нинішній час діти мають так багато розваг, такі заходи не завжди сприймаються як щось особливе.

– Це великий виклик для нас, учителів. Мусимо багато попрацювати, щоб діти розуміли цінність свого, українського. Поки що нам це якось вдається, – вважає Ірина Тимо. Учителька підкреслила, що її мету становить, зокрема, широка інтеграція дітей, щоб молоді українці пізнавали свою культуру глибше, а не лише з уроків української мови. Саме цьому й сприяють такі заходи та приналежність і активність в окремих парафіях.

Співорганізатор події й голова Мазурського відділу ОУП Іван Пік нагадав, що з перервами це свято відбувається вже 26-й раз.

– Ми вирішили, що треба інвестувати в наймолодші покоління і давати їм можливість гуртуватися. Ішлося також про те, щоб, крім творчої презентації, вони мали можливість спільно погратися, зокрема з аніматорами.

Водночас Івана Піка тішить те, що і з українською громадою, і між собою активно взаємодіють біженці, які мусили втікати від війни та зараз проживають у регіоні. За словами голови, завжди важливим є контакт із молодими артистами з України та партнерських міст Дубно і Кременець. До участі у святі організатори запрошують також польські колективи. Іван Пік пояснює, що завдяки цьому вже наймолодші покоління українців та поляків прагнуть зміцнювати почуття єдності та поваги до себе і культури сусіда. Голова вдячний також сім'ї Біласів, яка надає свою мальовничу і зручну ділянку на березі озера, що стає додатковою принадою для учасників свята. Голова тішиться теж, що серед спонсорів заходу постійно є влада міста та повіту Ґіжицько. Це вказує на справжній прояв поваги до місцевих українців та їхніх намагань зберігати свою національну та релігійну ідентичність. ●

eprasa.pl fb7943b817

Степан МІГУС
Фото автора статті

Разом ми – непоборна сила!

Першої суботи червня на Козацькій могилі (кургані) в Александрові-Куявському, символічному місці українців і поляків, у 31-й раз зустрілися всі ті, хто з часу відкриття відновленого 12 червня 1993 року цвинтаря прагне вшанувати пам'ять українських воїнів. Ці герої пліч-о-пліч з польськими легіонами воювали проти більшовицької навали та причетні до переможної битви під Варшавою, названою пізніше «Дивом на Віслі».

В урочистостях, котрі від самого початку щороку організовує управа міста Александрів-Куявський, взяли участь представники державної влади й сеймових структур Польщі. Зокрема, вже протягом кількох років подію традиційно відвідує депутат польського Сейму та представник польсько-української парламентської групи й президента РП Ян Кшиштоф Ардановський. Були також: керівник Консульства України в Ґданську Олександр Плодистий, керівництво самоврядних і громадських організацій міста та повіту Александрів-Куявський, духовенство православної, римо-католицької, греко-католицької церков та українські делегації від ОУП і шкіл. Цьогорічний захід вирізнявся тим, що було вшановано пам'ять нещодавно й передчасно померлого представника української громади, політика, самоврядника, депутата двох скликань Сейму Мирона Сича, постійного учасника патріотичних заходів на Козацькому кургані.

Козацька могила в Александрові-Куявському розташована на місці табору інтернування №6, де перебували 6-та Січова дивізія стрільців, 4-та Київська дивізія стрільців та 3-тя Залізна дивізія стрільців армії УНР Симона Петлюри. Перші бійці почали потрапляти туди ще в грудні 1920 року. З часом це місце стало символом вшанування пам'яті українських героїв і польсько-українського братерства. Маршалок Юзеф Пілсудський, підписуючи з більшовиками далеко не лицарський Ризький договір, погодився на інтернування своїх союзників. Варшава пояснювала, що мала два виходи – здати українську армію більшовикам або інтернувати близько 50 тисяч українських воїнів у щонайменше десяти таборах. В Александрові-Куявському в 1920-1921 роках (до 25 жовтня 1921-го) перебувало понад 3500 осіб, серед яких – жінки й діти. Немає достовірних даних, скільки саме інтернованих українських воїнів поховано в братській могилі, названій Козацькою. Подають число від 17 до 22 осіб. Може бути й більше. Нині поряд із курганом, увінчаним козацьким хрестом, стоять безіменні хрести – символ пам'яті про тих, хто відійшов у вічність за час інтернування.

На Козацькому кургані 29 травня 1927 року було вперше відправлено панахиду за Симона Петлюру. Відтоді молитви за Петлюру та інших учасників боротьби за незалежність України та Польщі стали в Александрові-Куявському традицією. З початком ІІ Світової війни 1939 року цю традицію було перервано. Про могили забули й після війни, під час панування комуністів. Відновлення Козацького кургану вдалося розпочати лише 1991 року. Серед ініціаторів цього патріотичного заходу були українці – професор Омелян Вішка з Торунського університету імені М. Коперника, якого активно підтримали й провідні поляки не лише з Куявсько-Поморського регіону.

Говорячи про 31-шу зустріч на цьому символічному місці та вітаючи присутніх, бургомістр Александрова-Куявського Аркадіуш Ґраляк сказав, що ця щорічна присутність є «виявом постійної пам'яті в цьому місті й саме на цьому місці про тих, хто віддав за справу найцінніше».

– Але так діється в житті, що під час чергових урочистостей відчуваємо відсутність постійних учасників таких заходів, – продовжив очільник міста. – Хочу згадати про людину, яка була для мене, для нас, для міста Александрів-Куявський дуже дружньою і прихильною. Це був наш великий друг. Маю на думці Мирона Сича, який передчасно відійшов у вічність. Завжди, коли ми зустрічалися, він обдаровував нас усмішкою й добрим словом. З нагоди сьогоднішньої зустрічі пам'ятаймо про нього під час нашої молитви.

Про спільну боротьбу українських і польських воїнів проти «атеїстичного більшовицького ворога», про «демонів нашої спільної пам'яті» та… українське зерно (чи на Козацькій могилі цьому місце? – прим.авт.) згадав політик Ян Кшиштоф Ардановський.

eprasa.pl fb7943b817

– Такою є служба і солдатська доля, – сказав він. – На цьому місці частина з них чекає на останній день. Але ж зустрічаємось також і для того, щоб задуматися над тим, як будувати добрі взаємини між поляками й українцями, Польщею і вільною Україною. І згадуємо цю нелегку нашу історію, де були спільні великі, захопливі перемоги. Була також ненависть, яка отруювала поляків та українців. Згадуємо і ті давні часи, і ці ближчі, які особливо засіли у пам'яті поляків. І Волинську трагедію – нагадуємо про це, бо лише у правді можна будувати наші взаємини. Звірство і брутальність акції «Вісла». Я говорю про це відкрито і відважно, тому що тільки в правді, спираючись на правду, можна будувати наше майбутнє. Хочу вірити, що вдасться створити добрі взаємини. Ми планували творити Тримор'я, сильний політичний і економічний договір на основі двох наших слов'янських народів, до яких, як нам здавалося, приєдналися б і менші народи – наші сусіди. Це була б величезна могутність. У правді, роз'яснюючи наші взаємини – так ми змогли б раз і назавжди прогнати демонів нашої пам'яті. Понад два роки Україна стікає кров'ю. Україна бореться. Бореться за свою волю, але також за нашу свободу, за волю Європи. З перших годин війни поляки й Польща не забарилися з допомогою. Може, навіть більшою, ніж українське суспільство сподівалося. Кільканадцять мільйонів українців перейшло через польський кордон. Ми як держава, але і кожен з нас, прийняли до своїх домівок біженців з України. Зробили це як християни й глибоко віримо, що треба допомагати кожному потерпілому. Бо там іде справедлива боротьба проти імперської агресії росії.

Керівник Консульства України в Ґданську Олександр Плодистий подякував від імені відсутнього посла України у Польщі Василя Зварича бургомістру Александрова-Куявського та всім учасникам заходу за «організацію урочистостей з нагоди відновлення українського військового цвинтаря в Александрові-Куявському». Посол України згадує у своєму листі про спільну польсько-українську історію боротьби з більшовицькими загарбниками 1920 року, яка має неймовірно важливе значення. «Перемога під Замостем і „Диво на Віслі" – це свідчення братерства зброї України та Республіки Польща, це пам'ять, яку ми повинні плекати й передавати наступним поколінням українців і поляків з метою побудови добрих відносин між нашими народами», – написав дипломат. У своєму зверненні він підкреслив, що дуже важливим є те, що це місце пам'яті 31 рік тому спільно відновили українська громада в Польщі, влада і мешканці Александрова-Куявського. «Це місце нагадує, що коли стоїмо разом – ми непоборна сила», – підкреслив Василь Зварич у листі.

Керівник Консульства України в Ґданську Олександр Плодистий від себе теж подякував польському народові за підтримку України й українців. Він сказав, що ця допомога – «не лише цеглина, але дуже важливий внесок у розвиток наших взаємин. Розвивати взаємини – складніше, ніж побудувати дім. Тут треба будувати цеглина за цеглиною, роками, з особистими контактами, з постійною взаємною пошаною, зі знанням традицій, історії народу».

– Непереможене зло повертається з подвійною силою. Нині, після понад ста років від «Дива на Віслі», маємо того ж ворога і далі боремося за незалежність. Разом ми сильніші й можемо перемогти ворога раз і назавжди, – підсумував консул Олександр Плодистий.

Цьогоріч, як і попередніми роками, учасниками заходів на Козацькій могилі від української громади Польщі були представники ОУП з Ольштина, Ґданська, Члухова, Ґурова-Ілавецького та Білого Бору. Під час урочистостей учні українських шкіл Ґурова-Ілавецького та Білого Бору спільно зі школярами Александрова-Куявського та військовими організували почесну варту.

– З року в рік кількість присутніх українців зменшується, а принаймні в час страшної війни так не повинно бути, – засмучується Степан Сахрин, один з п'яти представників Ольштина. – Хто, як не ми, у першу чергу повинен пам'ятати про наших героїв? ●

eprasa.pl fb7943b817

АНАЛІТИКА

Марта ЛЕВОСЮК-ОЛІЙНИК
Фото з сайту ukrainianworldcongress.org

Підсумки Саміту СКУ в Бухаресті

Повертаємось до теми цьогорічного Саміту Світового конгресу українців у румунській столиці, Бухаресті, про який ми вже писали в №19 «НС» від 12 травня 2024 року. Зараз же хочемо представити головні теми, які було обговорено на сесіях і конференціях з'їзду. Ці підсумки можуть бути корисними для нашої подальшої діяльності та показують, як виглядає робота інших українських громад світу.

Освіта та ідентичність

Усі ми знаємо, що, живучи в іншій державі, зберігати свою ідентичність, культуру й традиції – нелегка справа. Як зробити так, щоб не розчинитись, щоб більшість не асимілювала нас? Чи насправді нам та іншим це важливо? Чи докладаємо всіх зусиль, щоб наша національна спільнота за межами України не зникла? Такими, мабуть, є найважливіші питання, на які мусять відповісти собі всі без винятку. З цього все починається. Чи будемо виховувати своїх дітей на основі цінностей, які передали нам наші предки, чи вчитимемо їх української мови, чи будемо вільно спілкуватись нею в родинах та серед інших українців? Чи допомагатимемо одне одному, чи будемо боротися з ворогом, обстоюючи свої права? А також чи будемо тиснути на владу, щоб не ігнорувала нас та навіть не мала думки поволі розчинити українську громаду, а навпаки – хотіла підтримувати її. Ким насправді ми є, і чи знаємо на це відповідь?

Тема освіти та ідентичності на Саміті Світового конгресу українців у Бухаресті була, напевно, чи не однією з найважливіших. Ми всі знаємо, що ситуація з освітою дітей національної меншини та тих, котрі масово виїхали з України внаслідок війни, залишається незадовільною. Насамперед дуже складним є питання про можливість вивчати свою мову, літературу, історію. Брак приміщень, грошей, як і брак відповідних законів, котрі мали б забезпечувати доступ до вивчення рідної мови, – це велика проблема, з якою стикаємося не тільки ми у Польщі. Нижче спробую показати вам деякі рішення, освітні й правові системи, напрями діяльності, котрі існують в інших державах.

Представники української громади в Румунії розповіли, що національна меншина має тут забезпечене право до вивчення мови. Якщо в класі є хоча б одна дитина, котра належить до представників меншини, вона матиме змогу вчити рідну мову. Про це має подбати дирекція школи. Таке право забезпечує держава, котрій важливі її громадяни. Тут вважають, що представники інших національностей – це не проблема, а цінність. Румуни можуть похвалитися дуже цікавим рішенням щодо новоприбулих дітей з України, котрі пішли до румунських шкіл. Згідно із законом кожна дитина має навчатися в школі, але це дуже важко, коли не знаєш мови. У Румунії протягом першого року українські учні беруть участь у лекціях як слухачі, вчаться додатково румунської, а дев'ятикласники не складають іспит на отримання атестатів. Це допомагає українцям вільно увійти в нову державу, без надмірного стресу та напруги. Такою є політика країни, відкритої до людей незалежно від їхньої національності. Відкритої до використання знання, досвіду, досягнень людини. Важливим є те, що вона може дати державі, проте неважливо, чи йдеться про румуна, українця чи болгарина. Значення має внесок кожного в розвиток держави. Тому тут застосовують саме таку політику щодо новоприбулих осіб.

Делегати також дізнались, як виглядають справи в інших країнах. З'ясувалося, що з року в рік вона стає гіршою. Спостерігаємо брак підтримки з боку урядів, що призводить до різкого спаду кількості представників нацменшини. Це також спричиняє втрату почуття приналежності до українського народу. Однак існують і позитивні приклади, коли українці, котрі були змушені виїхати з України, знайшли можливість відкрити в інших державах навчальні пункти: як приватні осередки, так і фінансовані зовнішніми джерелами фундації. Нові робочі місця, соціальна та суспільна підтримка дітей і матерів у цей важкий період, ігри, вивчення мови, зміцнення громади – це створили українці, котрі нещодавно виїхали за кордон.

І це прекрасний приклад, до якого маємо звертатися.

Дуже гарною ілюстрацією є Швейцарія, де на рівні окремих кантонів, як-от Цюрих, є можливість навчатися української мови і отримати з неї, як іноземної, оцінку, яка зараховується до швейцарського атестату. В українській школі в Женеві всіх охочих запрошують до вивчення мови, літератури та історії України. Важливим є те, щоб вчились не лише діти, але також батьки, тому що багато з них залишаються поки російськомовними. Уроки проходять два рази на тиждень для кожного класу. Цей осередок разом з бібліотекою проводить теж заняття з танцю та музики. Загрозою у Швейцарії є російськомовні осередки, які представляють як україномовні. Це як троянський кінь, з котрого невідомо, що вийде.

eprasa.pl fb7943b817

Представники української громади в Німеччині з Гамбурґа також повідомили, що в цьому місті учні німецьких шкіл можуть навчатись української мови як іноземної, складати екзамени з цього предмету. А в Норвегії в громадських осередках, школах існують безплатні заняття з української мови для вчителів. Усе працює на принципах волонтерства, і кожен з учнів, батьків долучається до спільної справи, бо для них це важливо. Великою допомогою є кошти, які страхові компанії передають для громадських організацій у вигляді грантів. Вони покривають, наприклад, витрати на матеріали для занять, оренду приміщень тощо. У таких осередках і школах учні складають екзамени, а бали зараховують для вступу в університети.

Дуже позитивною інформацією, котру надала Головна управа СКУ після зустрічі з президентом Володимиром Зеленським, було те, що Україна врешті побачила своїх співвітчизників за кордоном, оцінила їхній внесок у підтримання національної ідентичності. Зрозуміла важливість українського шкільництва за кордоном і хоче зрештою долучитись до допомоги. Українець, котрий розуміє свою цінність, знає мову, історію України, підтримує культуру, буде гарним будівничим нової держави. Президент наголосив, що для нього і держави важливим є те, щоб українці повернулись додому і мали до чого повертатись. Але не можна говорити тільки про те, що держава мені дасть. Варто подумати й про те, що я можу дати державі. Ми всі творимо її – наші дії, почуття приналежності до українського народу. Народу сильного і незламного. Гордість бути частиною нашої нації – це основа боротьби за свої права, з якої ми черпаємо міць.

Залишається ще питання мови. Щораз більше чутно на вулицях російську. Помітно, що в організаціях, фондах, навчальних пунктах, культурних колективах не соромляться говорити мовою загарбника. Вона проходить повз і оселяється в цих установах. Ідеться про дуже важливе питання, з яким увесь час потрібно працювати. Які наративи, ідеології ідуть за цим? Як можемо їх перевірити, контролювати та позбутися цього явища в наших громадах?

Протидія російській агресії

російська пропаганда та її впливи глибоко закорінилися в державах не лише Європи, але й усього світу. Вона має реальний вплив на різні напрями діяльності в країнах. Хоча, на перший погляд, її великої ролі не помітно, проте саме так і діють проросійські меседжі. Вони лунають із телевізорів, соціальних мереж, їх бачимо навіть у діях політиків. Дуже активно працює пропаганда для відбілювання російської влади. Чорне стає білим, а біле – чорним. Документальне кіно, яке вже не є документальним, «фрилансери» поширюють брехню. Делегати з Італії розповіли, що в їхній державі російські впливи дуже помітні. Там тези й гасла ворога мають сприятливий ґрунт для поширення. Подібна ситуація – на Мальті чи в Болгарії. Цьому треба протидіяти. Необхідно спростовувати якнайбільше дезінформації, надавати правдиві меседжі. Антиімперський блок народів (АБН) – інформаційний проєкт, котрий має на меті саме викривання російської брехні та донесення правди. У ньому розбирають росію і показують, якою насправді вона є, які має проблеми, слабкі місця і що ця держава є фікцією. На жаль, робота росії над створенням дезінформації почалась не з початком війни, а багатьма десятиліттями раніше.

Якщо хочеш перемогти «рускій мір», будуй Український світ! Над цим працює також команда «Укрінформ», котра виводить російські міфи на світло денне і демонтує їх.

Протидія росії – це також боротьба юристів, робота організацій, котрі захищають права людини – права дітей і жінок. Важливо, що було наголошено на злочинах росії, серед яких – викрадення українських військовослужбовців, мирних жителів, дітей, жінок і вивезення їх у глибину російської держави або утримування на окупованих територіях. Правові організації намагаються повернути додому якнайбільшу кількість людей, зокрема дітей. Це також боротьба проти насильства, торгівлі жінками. З цим мають працювати юристи. Потрібно, щоб вони об'єднувались і спільними силами воювали на рівні своїх юрисдикцій і судів. Саме вони мають відповідне знання та можливості реально впливати на повернення людей, відсуджування майна, реалізацію санкцій тощо. Працювати з цим можуть не лише громадські організації, а й юридичні фірми. Справами про захист жінок-українок також займається Маріана Євсюкова, координаторка проєкту «Українська жіноча ініціатива в Об'єднаних Арабських Еміратах» та речник з справ захисту людини при ООН. В Україні діє Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими. Він координує цей напрям діяльності, який здійснюють «центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, військові формування, утворені відповідно до законів, правоохоронні органи та громадські об'єднання». Наразі після переговорів та інших домовленостей вдалось повернути понад 3 тисячі полонених. Також в Україну повернули 2,5 тисячі тіл. Це трагедія для українського народу, у зв'язку з чим належить черговий раз підкреслити, що росія – це терористичний край, де вбивство людей не карають, а нагороджують. Організації, котрі займаються поверненням полонених, підкреслюють, що важко домовлятися з ворогом про обмін. Це постійна робота, і важливим тут є час, щоб вдалось обміняти людей, поки вони ще живі. Полонені можуть не пережити тортур, знущання, голоду, хвороб, насильства, зокрема сексуального, якого зазнають також і діти.

Далі буде

eprasa.pl fb7943b817

Леся САМЧИНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Покутський феномен Марка Черемшини

Коли б мені дозволено було перемінитись у птаха, то вибрав би я собі жайворонка
(«Моя біографія», Марко Черемшина)

Покуття, 1910-ті роки, провінційне містечко Снятин, неділя, годинник ратуші сповіщає про обідній час, містяни поспішають до костелу. Невисокий і трохи лисуватий пан неспішно прогулюється вуличкою у вишиванці й класичному костюмі, прикрашеному бутоньєркою з чорнобривців. Усміхнений, в солом'яному капелюсі й з парасолею в руці, він прямує у своїх справах. Цього статечного пана містяни знають як поважного адвоката, який захищає інтереси селян і не цурається народного говору. А друзі й близькі бачать в ньому мрійника із твердою вдачею, борця за справедливість, закоханого у прикарпатське село.

Таким був Марко Черемшина – відомий український письменник-фольклорист і громадський діяч. Зараз би про нього сказали, що він зробив трендом все гуцульське, адже одним з перших в українській літературі описав життя Гуцульщини кінця XIX століття мовою самих гуцулів, а його твори відразу стали вірусними, бо мали шалену популярність.

Марко Черемшина (справжнє ім'я та прізвище – Іван Юрійович Семанюк) народився у бідній селянській сім'ї 13 червня 1874 року в селі Кобаки Косівського повіту (тепер Івано-Франківщина, яка на той час була частиною Австро-Угорської імперії). Хлопчик був найстаршим в родині і мав молодших брата та сестру. Своє дитинство Марко провів у бабусі й дідуся, яких дуже любив. Єдиною окрасою їхньої хатини була піч, обкладена кахлями. На тій кераміці були намальовані козаки, які оживали в уяві малого хлопчика під час дідових розповідей. Як згадував сам Марко Черемшина, «а як дід мене любили, повидів я тоді, як управа Кобацької школи визвала діда, щоб мене вписав до школи. Дід три дні не їли та й поплакували, а четвертого дня мене до школи самі відвели».

Батько Івана – Юрій Семанюк, хоч і належав до селян, але був освіченою людиною, товаришував із письменником Юрієм Федьковичем та мав власну бібліотеку, що на той час для звичайного селянина було великою розкішшю. Юрій часто наказував малому Івану багато читати і бачив, що той має неабиякі здібності до знань. Тож, щоб уникнути мужицької долі з важкою працею, Юрій записав свого старшого сина до сільської школи. Коли в 1889-му Івась закінчив школу, батько відправив його на навчання до Коломийської гімназії. Наука була платною, і батьки Івана як могли стягувалися, щоб їхній син міг здобути знання і «вийти в люди». До навчання батьки купили синові нове гуцульське вбрання й онучі, але в гімназії з нього почали кепкувати, адже решта міських дітей носили костюми. Тож Івану довелося й на себе вдягти «панську плахту», щоб не бути приниженим. Івану було складно адаптуватися до нового міського середовища. Ще однією перепоною було незнання польської мови, адже предмети викладалися тільки польською. Пізніше Черемшина у своїй автобіографії напише про цей період: «Професори, натякаючи на мою мужицьку ношу в нижчій гімназії, цвіркали мені в очі, що я повинен скинути хлопську одіж і в сюртук убратись, або залишити школу і піти гній возити. Я швидко поборов труднощі мови і вже від першого півроку був відзначаючим через всю гімназію».

Гімназист Іван був спраглим до науки і засиджувався в гімназії до пізньої ночі. Читав багато творів Юрія Федьковича, Марка Вовчка, Григорія Квітки-Основ'яненка, Івана Нечуя-Левицького, які формували його світосприйняття. Однак найбільше юнака захоплювала творчість Тараса Шевченка. Під величезним враженням від Кобзаря він починає писати сам. Свій перший твір – драму «Несамовиті» – надсилає на літературний конкурс, оголошений львівським журналом «Зоря». Ця перша проба пера Черемшини була оцінена журі позитивно, але ні в друк, ні на сцену не потрапила, а її текст загубився.

В 1896 році він закінчив гімназію і відправився до австрійського Відня, щоб здобути омріяний фах лікаря. Але за навчання на медичному факультеті Віденського університету була дуже висока платня, тож хлопець обрав правничий факультет.

У великому місті Іван опиняється у центрі громадського, літературного життя, стає членом літературного товариства «Січ», а згодом очолює його. Пізніше організовує робітниче товариство «Поступ». Упродовж навчання в університеті юнак активно пише оповідання та вірші, перекладає. З 1896 року в чернівецькій газеті «Буковина» починають з'являтися перші твори молодого письменника – оповідання, поезії в прозі, художні переклади. Одне зі своїх перших оповідань «Керманич» Іван Семанюк підписує псевдонімом «Марко Черемшина», який з тих пір і використовує до всіх своїх творів.

В оселі Марка Черемшини на літературні диспути збираються найсвідоміші українці. Таке мистецько-літературне оточення надихає юнака на творчість. У цей період з-під його пера виходять рецензії, переклади з німецької, французької, чеської, болгарської, польської, угорської та словацької мов. Марко чудово володів тринадцятьма мовами, тож у своїх художніх перекладах не користувався словником.

У 1897 році молодий письменник знайомиться з Іваном Франком, яким дуже захоплювався. Між митцями народжується творча дружба. Франко виступає «пози-

eprasa.pl fb7943b817

тивним» критиком та першим літературним редактором творів Черемшини.

Упродовж наступних двох років Черемшина пише низку оповідань на тему гуцульського життя. В 1901 році вони виходять у Чернівцях окремою книжкою під назвою «Карби». Книга зразу ж викликала велику кількість рецензій та відгуків, оскільки показала зовсім інший світ, небачений для звичайного читача – світ буковинської Гуцульщини. Ця збірка була найбільшим виразом самобутньої творчості письменника, завдяки чому він увійшов в історію української літератури як новеліст початку XX століття. Але не просто як письменник, а як гуцульський письменник. «Буковинський феномен Черемшини» – саме так можна охарактеризувати творчість Марка Черемшини. Письменник ввів гуцульську говірку в літературний контекст і надав буковинського орнаменту своїм творам. Саме після виходу його «Карбів» почався інтерес до творчої, літературної Гуцульщини. У кожному своєму творі Черемшина зображає не тільки побутовий, але й духовний світ гуцулів-верховинців, їхні уявлення про природу і суспільство, про добрі та злі сили, одвічні прагнення селян до вільного і щасливого життя. Майже в кожній новелі присутні коломийки. Сам Марко писав: «Етнографічних матеріалів я не збирав, бо сам був тим матеріалом, пересякнувши наскрізь народними піснями та казками із самого малку. Я виріс серед співанок, та казок, та сопілок, вдихав їх в себе і віддихав ними».

Черемшина ще з часів гімназії нерозлучно товаришував з Василем Стефаником – письменником-новелістом. Разом вони щороку святкували Різдво й Великдень, Марко гуляв у Василя на весіллі. Стефаник у свою чергу приятелював ще з одним українським письменником Лесем Мартовичем. І хоча разом втрьох вони ніколи не зустрічались, щоб спілкуватись гуртом, в літературі їх об'єднують під назвою «Покутська трійця», оскільки всі вони мали селянське походження і спільну тематику творчості. Таку назву вони отримали з легкої руки Івана Франка, який брав активну участь у формуванні світогляду цих трьох літераторів.

Після виходу «Карбів» у літературній творчості Черемшини настала перерва, обумовлена професійною діяльністю. У 1906 році він отримав диплом доктора права і переїхав до містечка Делятин, де працював помічником адвоката. Це була єдина адвокатська контора в місті, яку очолював українець. Черемшина був справедливим правником і успішно захищав інтереси селян. Пропрацювавши шість років, у 1912 році на запрошення свого друга Василя Стефаника він переїздить до Снятина і відкриває власну адвокатську канцелярію, яка теж на той час була першою українською юридичною практикою у місті, бо решта адвокатських контор належала євреям. Наступні 15 років Марко успішно практикує як адвокат. Ба більше, у 1918 році у період створення ЗУНР він був обраний бургомістром Снятина, але згодом відмовився від цієї посади, оскільки вона вимагала від нього багато сил та часу.

Саме у Снятині Черемшина зустрів свою майбутню дружину – вчительку Наталю Карпюк, молодшу за нього на 17 років. Це було кохання всього життя письменника. Перед одруженням Марко розповідав, що бере собі за дружину «найбільш красну панночку всієї Галичини». Подружжю не судилося стати батьками, проте вони були щасливою закоханою парою. Любій Наталі Марко присвятив твір свого життя «Моя біографія».

Із початком Першої світової війни румунські війська зайняли Покуття. Навесні 1919 року, будучи бургомістром Снятина, Марко Черемшина разом з делегацією ЗУНР задля припинення військових дій вирушив на перемовини з румунами, що осіли у Станіславові. Проте ті конфіскували у делегантів коней, забрали вози, протримали їх всю ніч і вранці змусили пішки вертатися додому. На період військових дій Черемшина разом із дружиною переїжджають у рідне село Марка Кобаки, до батьків. Проте село опиняється в зоні найзапекліших боїв, і письменник на власні очі спостерігав жахливі картини війни. Побачене і пережите згодом він відобразив в новелах про війну, які були присвячені руїні галицького села: «Село вигибає», «Бодай їм путь пропала», «Перші стріли» та інші, що вийшли у 1925 році.

По закінченню Першої світової Черемшина з дружиною повернулися у Снятин. На той час після розпаду Австро-Угорської імперії та поразки української революції більшість західноукраїнських земель опинилися під Польщею. Письменник сподівався, що українці можуть вибороти кращу долю для себе, тому закликав згуртовуватися в один народ. В цей період Марко пише оповідання, присвячені тематиці життя селянства під польською владою: «Верховина», «Ласка», «Коляда», «На Купала на Івана» та інші.

Твори літератора набирають неабиякої популярності по всій території України. Черемшину публікують у різних журналах. Окрилений успіхом, він готує нову книжку до видання. Це мала бути етнографічна збірка гуцульського фольклору, який Марко збирав роками. Але доля мала інші плани. Прийшовши на могилу своїх батьків в селі Кобаки й побачивши, що вона не доглянута, а виділені на це кошти розтрачені родичами, письменнику стало зле. Проте він не зважав на свій стан здоров'я і продовжував активно працювати. Однак 25 квітня 1927 року в залі судових засідань у нього стався серцевий напад, і смерть обірвала життя та творчі плани митця. Тож нові твори Марка Черемшини публікувалися вже посмертно.

За чотири роки до смерті письменник написав заповіт, у якому половину своєї оселі заповідав дитячому будинку, а свою творчу спадщину – найстаршому сину Василя Стефаника.

Загалом, літературний доробок Черемшини налічує понад 60 літературних творів. Твори письменника видаються і сьогодні. Їх перекладено російською, болгарською, польською, чеською, угорською, німецькою, румунською, словенською, іспанською та іншими мовами.

В селі Кобаки на Івано-Франківщині можна відвідати меморіальну хату-музей письменника, яка зведена за зразком його рідної хати. У Снятині функціонує Літературно-меморіальний музей Марка Черемшини, розташований у будинку митця. Музей був відкритий його дружиною у 1949 році. Наталя Семанюк влаштовувала тут екскурсії та літературні четверги, створила літературну студію. Окрім бібліотеки, особистих речей і книг письменника особливе місце в музеї займає старовинний рояль – на ньому колись молода й чарівна Наталя грала й співала улюблені пісні свого Марка. І здається, що вони й досі лунають пустими кімнатами й піднімаються високо-високо, аж у синє небо, до самого сонця, як той жайворонок. ●

eprasa.pl fb7943b817

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Традиция

Гнеска буде лем о Традициі. О тім, же вшытко, што жыє, мінят ся, же зміны заходят аджи в традициі, бесіда тіж юж была и то не раз. Не од гнеска так єст, же кєд дашто перестає ся зміняти, то мертвіє, а пак костніє.

О традициі барз тепло бесідувал, и аджи співал, головний герой знаного бродлейовского музікалю. Думам о *Скрипалю на стрісі,* створенім на мотивах *Історіі Тевє Молочаря* Шолом Алейхема, жыдівского писателя, гродженого на украіньскій землі. Тевє традицию предків старал ся плекати по-старому, так як родиче го навчыли, але часы почали ся барз скоро зміняти и не вшытко дало ся робити так як давнішше. Зрозуміл, же кєд сьвіт ся змінят, то мы тіж мусиме, бо хоц сме іншы, то сме неодємном його частком. Адже никого не повидно чудувати, же традиция тіж мусит ся зміняти. Чловек, будучый маленьком частичком сьвіта, кєд хоче жыти в нім и дальше быти собом, мусит ся зміняти. Не мусит допасовувати ся до зміненого, в новім сьвіті мусит си лем найти місце найквандрівнійше и найвыгіднійше для нього. Треба вымостити го на ново, на нашу дяку. Не вірме в незмінніст, ци одвічніст традициі, вшытко, што чловеком єст створене, з часом змінят ся, так само як и сам єй створитель. Створене од створеного істинном не може ріжнити ся, зміняючый ся може створити лем зміняюще ся, чловек ищы не сотворил ничого вічного и створити не годен. Постарам ся довести, же традиция ся змінят.

Хрещеня

Зачнеме од кстин, котры и гнеска сут першым важным сьватом чловечого туземного жытя. Свойого хрещенія не памятаме, родиче и хресны понесли нас до церкви и охрестили, а з нима зробили так іхні няньове и мамы. З книг метрикальных довідуєме ся, же так было з рода в рід, як и сесе, же товдышні кстины кстинам не были рівны. Ріжниці берут ся не з выставности ци богацтва родин хрещеных діти, а власно зо зміняня ся традициі хрещеня. Книгы метрикальны в нас заложено аж за Австриі, завдякы ним можеме барз дуже дознати ся о жытю предків. Потверджают, же мовознавці такы, як Кольберг, правду бесідуют, нашы предкы насправді мали не лем хресного и хресну, як мы гнеска. Од родичів и дідів знаме, же они хресных тіж мали юж лем двоє, але повідали, же кумів в нашім селі товды ищы было дуже. Так деси од половины XIX століття єґомосьці в книгах записували юж лем по єднім хреснім и єдній хресній, але з того, што нам переказано в родинах, родиче новогродженой дітины дальше більше осіб з блишшой и дальшой родины (та з-посеред сусідів и знаємых) просили за хресных для свойой новонародженой дітинкы. Незаписаных в книгах метрикальных звали кумами (єґомосьц в книзі записували юж лем хресну и хресного).

В книгах метрикальных з кінця XVIII століття (гладышівскы заложены сут в 1776 році) стоіт як віл, же єґомосьці записували більше хресных, найчастійше троє. Товды в рубриці хресных барз часто вписаных маме двох ґаздів хресных и єдну ґаздиню. Часом медже хресныма не было жадной жены, лем самы ґаздове. Бесідую о ґаздинях и ґаздах, бо кєд была дака хресна, то парох при нєй писали, чыйом была женом. Часом при дакі стоіт, же то вдова, адже товды незаміжных дівчат за хресну не просили. Хресныма близнят, гродженых 25 червця 1776 р. (Февроніі и Мариі), был лем: *Василь Ґбур* и *Мария Васильова жена,* адже хыбаль сопружество. Пак при записі близнят кажде має юж своіх хресных. Нераз кєд кстили дівча, записаны сут дві хресны и єден хресний, Марию, гроджену 9 липця 1778 р. (або лем охрещену, бо товды єґомосьці писали ищы лем єден ден) до ксту тримали: *Федор Телеп, Анастазия Гриця Квочкы жена* и *Євка Штефана Галечки жена.*

В книгах товды часом маме лем єдного хресного, хресным Ваня, гродженого в Гладышові 25 мая 1776 р. был: X. (адже *Ксьондз*) *Semione Jacewicz Subdyakon z Gładyszowa.* Запис сес єст доказом того, же в нас колиси была така сама традиция, яка до гнеска плекана єст Русинами, жыючыма в Румуниі. В Полянах (в румунскій мові то *Poienile de sub Munte*) в 2012 році потрапили сме до церкви якраз на кстини и была там лем єдна хресна. Зняли сме знимку, хресна єст на ній в червеній сукни, тримат дітину. Были сме зачудуваны браком хресного. Зьвідували сме ся єґомосьця, пояснил, же в них така єст традиция, хлопец має лем хресного, а дівча лем хресну. Книгы метрикальны вказуют, же в нас колиси мусіло быти подібні. В книгах Гладышова нашол єм кільканадцет

eprasa.pl fb7943b817

вписів лем з поодинокым хресным. Пишу, же было подібні, а не так само, бо нашол єм шіст вписів з хрещеня дівчат, але тры гладышовянкы мают хресного, а лем тры хресну. Єдна з них была або женом Ореста, або мала такє барз рідкє імено. Што до того, же розходит ся о жену, сумнівів не є, 20 грудня 1797 в рубриці хресных новонародженой Мариі єґомосьць записали: *Oresta **Powandycha***. Єдиным хресным хлопця все был замужний и статечний ґазда. Адже в нас могло быти так само або барз подібні, як до гнеска єст в румуньскых Русинів. В нас ся позміняло, бо мы за сусідів мали сме римо-католицкых Поляків и Словаків, а они лем православных Румунів. Контакты з західніма традициями могли справити, же в нас до ксту зачали просити по трьох хресных, нову традицию сущу в латинскых сусідів могли старати ся годити зо свойом старом (такє наше старе 2+1). Зачато просити двох хресных и хресну для хлопця або дві хресны и хресного для дівчате. Моій теориі (о поєднаню традициі західньой зо східньом) перечат записы о трьох хресных, без жадной хресной, кус іх было. Звичай прошыня більше хресных взял ся в нас хыбаль од парохів. Товдышні мали жены и кєд гродила ся ім дітина, просили барз дуже хресных, нихто в селі не просил більше. Не знати ци вшыткых записувано в книгах, записаных и так было найбільше. Быти може єст и так, же звичай прошыня в куми (нераз праві пів села то куми) был ищы дохристияньский, могло розходити ся о збудуваня міцнійшой спільноти, товды чудным было бы, же підтримували бы го сьвященничы роды.

Од 24 листопада 1817 рока єґомосьці записували дві даты, ден народин дітины и єй хрещеня. Того дня кстили новонароджену *Praxidis* (адже Пракседу), Пракседа охрещена была 24 листопада, а гродила ся о штирі дны скорше (адже 20.). Што цікаве, такых записів, як новонародженой Пелягіі, коли то ден народин и хрещенія єст тым самым дньом (4/4 II 1818 р.), было дуже. Давно часто было так, же новонароджене дітя родиче хрестили и миропомазывали зразу в першым дни його жытя, або хрещеня мало місце заразіся на другій ден, так было в Штефана (8/9 I 1819 р.) и Мариянны (12/13 I 1819 р.). Нераз здаряло ся так, же медже народинами а кстинами было більше дни ріжниці, як то было в малого Йосафата (20/27 IX 1819 р.). Товды гмеральніст малых діти была велика, але думам, же не вшыткы діти хрещены зразу в першім або другім дни жытя (а было іх барз дуже) гродили ся немічны и слабы. Быти може хрещено іх зразу задля того, же давнішше дуже іх гмерало без хрещеня. Діти, гроджены мертвы, не хрещено, існує метрикальний сьлід іх народин, але не вписано хресных и бракує другой даты, адже дня хрещеня (єст лем ден народин, а в рубриці хрещеня: „0"). Не надано ім імeня, записано лем, же гродили ся нежывы (12/0 XI 1884 – Mortuo natus puer, адже мертвий народил ся хлопец; 6/0 XI 1881 – *Mortuo nata proles foeminins generis*, адже мертве дівча ся народило). 16 квітня 1893 рока при записі народин мертвой дітины в рубриці крещеня парох вписали тот сам ден, бо найправдоподобнійше дитя охрещене было поветухом, адже акушерком.

Завдякы метрикальным книгам знаме, же в моім селі акушеркы практикували што найменше од 6 жовтня 1811 рока, товды по раз першый на долині стороны записано: *Obstetrix sunt Anna Furmanka (Поветухом єст Анна Фурманка).* Товды в селі была лем єдна акушерка, яку в нас называли поветухом, пак было іх більше, при некотрых єґомосьць записували, же были школуваны. Штефанови, гродженому 27 жовтня 1914 рока, на сьвіт Божий прити помагала: *Obstetrix Eva Skop examinata.* При більшости акушерок записано: non examinata, адже нешколувана. ●

СПОМИН

Відійшов у вічність Іван Бучківський – людина-епоха

Присвятив себе Україні

(спогади друзів-соратників до 40 днів з дня смерті)

Роман Смілка (газета «Народна думка», м. Городок):

«12 квітня, на 101-му році життя, зупинилося серце великого українця – відомого громадського і культурного діяча, почесного голови „Просвіти" Городоччини й патріарха просвітництва на Львівщині та в Україні, багатолітнього вчителя, сеньйора-пластуна Івана Павловича Бучківського. „Горіти та запалювати інших" – таким завжди був його життєвий девіз. Іван Бучківський – для Городоччини це людина-епоха, приклад жертовності, патріотизму, мудрості. Він був серед тих подвижників, котрі розвалили російсько-більшовицьку імперію, відновлювали Незалежність. Усього себе Іван Бучківський присвятив розбудові нашої держави, відродженню духовності, очищенню гуманітарної аури нації.

Символічно, що найстаріший пластун України відійшов у вічність саме 12 квітня, коли нашій національній скаутській організації Пласт виповнилося 112 років. „Присягаюся своєю честю робити все, що в моїх силах, щоби бути вірним Богові й Україні" – це для Івана Бучківського не просто слова з пластової присяги, а те, чим і як він жив, його орієнтир у відстоюванні української справи, у педагогічній і просвітницькій роботі. Він до останнього був вірним Богові та Україні; так вболівав і вірив у нашу Перемогу у війні з російським окупантом.

„4 серпня 1948 року на могилі Великого Кобзаря у Каневі, взявши грудочку землі, Батько дав обіцянку Шевченкові побудувати в рідній місцевості пам'ятник. Мрія про встановлення пам'ятників Тарасу Шевченку в рідних Купновичах і в Градівці не полишала Батька ні на мить. Ініціатива та безпосередня участь у зведенні цих монументів вимагали не тільки виснажливої організаторської роботи серед населення, а й невтомного „оббивання порогів" органів влади. Та все минуло – і у вересні 1964 року в селі Градівка було встановлено перший пам'ятник Шевченку на Городоччині – як дарунок до 150-ліття від дня народження. А в 1968 році (Батько – прим. ред.) замовив погруддя Кобзаря для села Купновичі, проте через тодішніх місцевих комуняк і КДБ його встановлення відбулося аж у 1989 році – у час знесилення комуністичної партії" (зі спогадів дітей).

Особливе місце у діяльності Івана Бучківського займала організація численних екскурсій до святих і визначних місць України. Він провів понад 270 великих поїздок, більшість – по шевченківських місцях, і завершувалися вони у Каневі на Чернечій горі. Завдяки цим екскурсіям-прощам до наших історичних святинь багато краян відкрили для себе все багатство нашої України, її минувшини.

18.

eprasa.pl fb7943b817

Закінчення з 17 сторінки

Невичерпна життєва енергія, працьовитість, відданість українській справі, що були притаманні Іванові Павловичу, назавжди залишаться у наших серцях, а його життєвий шлях і всі добрі справи будуть прикладом для прийдешніх поколінь».

Микола Сенейко (журналіст, письменник, м. Самбір):

«У селі Градівка 13 квітня попрощалися з найстаршим пластуном України, сеньйором станиці Самбір Іваном Павловичем Бучківським. Україна і Пласт втратили відомого громадського діяча, почесного голову „Просвіти" Городоччини, багатолітнього вчителя, сеньйора-пластуна. Його життєва стежина увінчана незабутніми справами. Він незламно відстоював і сміливо пропагував національну ідею в часи репресивно-комуністичної влади. У багатьох селах ініціював відкриття пам'ятників Тарасу Шевченку, а в середовищі пластової молоді завжди був бажаним, цікавим співбесідником і мудрим порадником».

Олександра Сумарук (голова товариства «Просвіта», м. Самбір) і Дмитро Подолець:

«Минає вже 40 днів, як сонячної весняної суботи, 13 квітня 2024 року, у великому селі Градівка люди прощалися з Іваном Павловичем Бучківським, який віддав цьому селу, і не тільки йому, багато років свого більш ніж столітнього життя.

Вже на підході до села стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку, який, як сказав у прощальній промові на похороні бл. п. Івана Бучківського отець-декан Іван Греділь, можна вважати і пам'ятником самому Івану Бучківському.

Він народився в селі Купновичі в родині не заможних, але духовно багатих людей. Батьки не мали змоги вивчити здібного сина, проте знайшлася родина Рогуцьких, яка зуміла підтримати талановиту дитину – так Іван здобув освіту і став учителем. Сумлінно та свідомо доносив до дитячих сердець вічне слово Шевченка і силу Франкової правди, потугу Лесиного слова-криці й філософію Сковороди навіть у фарисейські часи тоталітарного режиму.

Активно пластував до останніх днів свого життя. Довгі роки був головою „Просвіти" Городоччини, очолював просвітянські осередки в селах Купновичі та Градівка.

Розуміючи потребу духовного становлення молоді, уже в зрілі роки отримав відповідні знання, щоб катехизувати дітей і допомагати ставати їм правдивими християнами. Ціле життя працював над собою, аби нести людям і своїм нащадкам правду про Україну й українську націю. Уже у старшому віці зробив дуже багато й для людей, і для нації, і для саморозвитку власної душі. У будь-яку погоду та час приїздив до Самбора на наші засідання й заходи. Маючи досить поважний вік, зіграв роль Юліана Татомира у „Чорних рядках" Андрія Чайковського. Саме під керівництвом комісара ЗУНР Чайковського в час Української революції Юліан Татомир очолював освітянський відділ української влади на Самбірщині.

Іван Бучківський виростив двох дочок і сина, які здобули вищу освіту й стали шанованими людьми. Думаємо, що Іван Павлович відходив від земного життя щасливим, бо діти, внуки й правнуки любили та поважали його. Вічна Пам'ять».

Отець-декан Іван Греділь (с. Градівка):

«Прощаємося з людиною незвичайною – не тому, що він прожив 100 років, а тому, що постійно щось робив. Іван Павлович працював не для себе, а для України. Не буду перераховувати всі його здобутки, бо це неможливо – як у сфері вчительській, так і у сфері духовного відродження: праця в „Просвіті", церкві. Йому завжди можна було доручити будь-яку справу – він її виконував, настільки був відповідальним. Дуже мріяв про вільну Україну – і праця вчителем давала можливість говорити про неї, про Шевченка. І він говорив. Жив і горів. Ми навіть не можемо оцінити всю ту роботу, бо не були на його місці.

Пам'ятник Шевченку при в'їзді в село буде символом Івана Павловича – нащадки згадуватимуть, з чиєї ініціативи він побудований. Кожний із нас може собі згадати, що пам'ятає про Івана Павловича і чим він був дотичний в особистому житті: чи то в школі на уроках, чи у якихось організаціях, чи в „Просвіті", чи в сусідському житті. Просто згадати й подумати, що є інше життя, у якому можна щось робити для України, для церкви. Головне – не бути байдужим».

Галина Фесюк (поетеса, просвітянка, м. Львів):

«Хочу сказати, що мала за честь знати цю велику людину, і тому й нині низько вклонюся пану Івану Бучківському за його життя, яке він присвятив пам'яті про Тараса Шевченка. Жертовно, без вимагання нагород і слави, працею і свідомістю, любов'ю до України, зорганізував зведення двох величних пам'ятників Шевченкові в Городоцькому і Самбірському районах.

Проживав свідоме 100-річне життя без злоби, з вірою в Бога і перемогу України над московитами. Дякую Богу, що на своїм шляху зустрічаю саме такі особистості, у яких можна навчитися жити!»

Юрій Леськів (журналіст, головний редактор «Пластового шляху», м. Самбір):

«Сьогодні, коли прощаємося з бл. п. Іваном Бучківським – найстаршим пластуном станиці Самбір – згадаймо, яким він був: життєлюбом, мудрим наставником, людиною щирою і завжди з посмішкою. Дуже хочеться, щоб таким він залишався у нашій пам'яті.

Іван Бучківський – визначний член Пласту періоду 1942–1944 років, відтак початку 90-х (вихованець отця Володимира Івашка), Вчитель і Людина з великої літери, сподвижник і невтомний діяч товариства „Просвіта", завзятий мандрівник Україною і талановитий екскурсовод, будівничий пам'ятників Кобзареві в Галичині, автор ідеї написання історії Пласту Самбора воєнного періоду, яку втілив у життя в книзі „Минуло 50 літ…".

Усіх заслуг і відзнак за невтомну працю на педагогічній ниві та в громадському житті не перелічити. З бл. п. Іваном Бучківським відійшла ціла епоха, зразок порядності та інтелігентності, великого патріотизму. Він усе життя був вірним Богові й Україні, мріяв про перемогу над лютим московським ворогом.

Вічна пам'ять визначному українцеві Івану Бучківському і велика подяка за все зроблене, за життєвий приклад, за зразок, до якого варто прагнути».

Надія Канафоцька (журналістка, м. Городок):

«Свічка життя патріарха просвітництва Городоччини Івана Бучківського догоріла на 101-му році життя – 12 квітня 2024 року.

Був він людиною великою й славною, шанованою, любленою. Ніс світло правди й істини у всі часи свого сподвижницького життя. Освітянин, почесний голова товариства „Просвіта" Городоччини, активний громадський діяч, ветеран освітянської ниви, який виховав декілька поколінь українців.

Шевченколюб Іван Бучківський завжди наполегливо прищеплював любов до Кобзаря та його пророчої поезії

eprasa.pl fb7943b817

всім своїм учням, друзям, товаришам у просвітницькій роботі. Зорганізував близько 270 (!) поїздок дорогами Тараса Шевченка, багато з яких завершувались у Каневі на Чернечій горі.

Важливим скарбом у житті Івана Бучківського завжди були книги, жага до знань переповнювала його від народження. Світлом знань ділився і з усіма, хто його оточував».

Наталія Крісман (поетеса, волонтерка, м. Львів):

«Сумую разом з Вашою родиною через відхід у Вічність Вашого батька. Рідко когось, із ким доводилось стрічатися, можна назвати – Людина-епоха, велет Духу, істинний патріот своєї Вітчизни. Та це все про Вашого батька. Пишаюся, що мала і я честь знати та жити в однім часі з цим великим Українцем».

Руслан Теліпський (громадський діяч, волонтер, м. Луцьк):

«Людина прожила понад 100 років, побачила трохи світу, зробила багато важливих справ і залишила по собі приємні спогади тисячам своїх учнів, друзям, однодумцям та шевченколюбам, серед яких – і я! Понад 65 літ свого життя він присвятив рідній школі у селі Градівка на Львівщині, викладаючи українську мову та літературу, християнську етику та мистецтво. А ще – любив Тараса Шевченка, присвячував йому свої вірші, був активним пластуном та почесним головою „Просвіти" Городоччини.

Науку досвідченого вчителя з вдячністю закарбували його учні, втілюючи життєвий девіз пана Івана: «Горіти та запалювати інших!» Він умів запалювати своєю невтомною працею, посвятою і самопожертвою заради інших!

А ще пан Іван був найстаршим пластуном в Україні – понад 80 років зберігав вірність своїй присязі, а за багатолітню зразкову пластову діяльність на тлі патріотичної самопожертви серед безлічі нагород отримав ще й найціннішу відзнаку від своєї організації – орден св. Юрія».

Примітка. А до недавнього 100-річного ювілею Івана Павловича Бучківського (4 листопада 2023 року), як дарунок від дітей – Лесі, Мирослави й Тараса, вийшла книга «МОЇХ 100 ЛІТ…»: «З її сторінок постає образ галицького інтелігента-патріота. Я би сказав, що Іван Бучківський родом із національно-патріотичної школи галичан, чиїм взірцем був Іван Франко» (Ігор Щерба, № 9 «Нашого слова» від 3 березня 2024 року, Варшава).

Спогади опрацювала
Мирослава ОЛІЙНИК (Бучківська)

ОГОЛОШЕННЯ

З нагоди 85-ліття
витаме
Високопреосвященного Владику
ІВАНА МАРТИНЯКА!

Дорогий Владико!
Приймийте від нас щиросердечні побажання
доброго здоров'я, Божого благословення
та опіки Пресвятой Богородиці.
Нехай Всевишній Господь обдарує Вас
щастям, миром
та всіма потрібними ласками.

На многи та благи літа!

Парафяне Церкви прп. Параскеви в Панкні

ДОРОГІ ЧИТАЧІ! Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).

Редакція

Дирекція, педагогічний колектив, батьки та учні
Комплексу загальноосвітніх шкіл №2
ім. М. Шашкевича в Перемишлі
та Українське вчительське товариство в Польщі
висловлюють найщиріші співчуття вчительці, голові вчительського товариства
відділу у Перемишлі

пані Марії Стець

з приводу тяжкої втрати – смерті

МАТЕРІ

В цей скорботний час ми з глибоким сумом
поділяємо Ваше горе та підтримуємо Вас.
Нехай Господь оселить душу Вашої матері
у вічному блаженстві Царства Божого.

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl fb7943b817

Об'єднання українців у Польщі

Управа Відділу в Кошаліні

Związek Ukraińców w Polsce

Zarząd Oddziału w Koszalinie

Управа кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі
Дирекція Загальноосвітнього Ліцею у Білому Борі ім. Т. Шевченка
Управа фонду ДЕКА, яка веде
Початкову Школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі

запрошують на

V УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР

який відбудеться в днях 22 - 30 червня 2024 року, (9 днів) в Білому Борі.

Організатори забезпечують:

- нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері),
- опіку інструкторів,
- добрі умови,
- екскурсії - поїздки над озеро і море
- спортивні змагання,
- навчання українських пісень,
- та інші атракції.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи.

Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення - домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70, або 503 005 378,
електронна адреса:
zup_koszalin@wp.pl
biuro@admedia-consulting.pl

Zarząd Oddziału Koszalińskiego Związku Ukraińców w Polsce
75-511 Koszalin, ul. Piłsudskiego 6/1, tel./fax. 94/ 342 64 70, e-mail: zup_koszalin@wp.pl